

רוממות

מתורתם של בני רמות א'

גליון 5 | פרשת שמות | תשע"ח

אתרא דמר רבני השכונה

קידוש על יין פסול וטעימת המסובין

מורינו הגאון רבי ישראל גואלמן שליט"א

(נערך ע"י הרב שלמה מנחם בדלנדר)

המתארח בשב"ק, ובעל הבית מקדש על היין שלדעת רבותיו של האורח לא יוצאים בזה אף בדיעבד, כדוגמת מיין ענבים בתוספת מים או יין של שביעית נכרי לאחר זמן הביעור וכו', מה העצה לזה. המ"ב רע"א ע"ח כתב דהא דבנשפך הכוס קודם שטעם צריך לקדש שנית, הוא דוקא שלא היה יין מוכן לפניו, אבל אם היה יין מוכן לפניו בכלי על השולחן או על הספסל בעת הקידוש, ודעתו היתה לשתות ממנו אח"כ א"צ לקדש שנית, דהוי כאילו קידש על כל היין שמוכן לפניו, וישתה מהן תיכף מלוא לוגמיו עכ"ל. מבואר דהקידוש חל על כל היין שלפניו ולא רק הנמצא בכוסו, ופשוט דה"ה ביחס לשומעים חל הקידוש על כל היין שדעתם עליו, דשומע כעונה על יינו, דכשהשומע אוחז כוס בידו ושומע הקידוש אף שהמקדש אוחז כוס אחר, יוצא השומע בכוסו והוא כוס של ברכה, וכן הוא בליל הסדר דכוס של קידוש שומע מהמקדש על כוסו [ע"י קה"י פסחים ס"ד ובשש"כ פמ"ז הערה כ"ו], ה"ה ביין שלפניו, ולפ"ז בנדון הנ"ל אם איכא יין אחר לפניו או באחד השולחנות, שיתן דעתו עליו בשעת הקידוש וישתה ממנו מלוא לוגמיו ויוצא יד"ח.

ובכה"ג שאין יין אחר, ע"ש במ"ב דאם הפת מונח לפניו יבצע תיכף מן הפת דגם עליו חל הקידוש, ואף שסיים המ"ב "ונראה דאם קידש קודם נט"י כמנהגנו היום אין שייך לומר דחל הקידוש על הפת", פשוט דכוננו בסתמא, אך בדעתו להדיא על הפת (המקדש או השומע) אף בנטל ידיו לאחר הקידוש חל הקידוש על הפת ויוצא ידי קידוש.

ומעשה בבחור שבמנין של אביו היה נהוג לקדש בשחרית על כוסית יין שרף, וכשהיה מגיע מהשיבה נמנע מלהשתתף עמם עפ"י המ"ב רע"ב סק"ל שלא יוצאים בזה ידי קידוש לפי שאין בכוס שיעור רביעית, ונתעורר מכך ויכוח סביב מנהג אבותיהם. אמר לו הרב שליט"א שיהיה בדעתו בשעת הקידוש על הבקבוק שיש בו רביעית, וביחס לשיעור השתיה יסמוך על השיטה השתיית כל המסובין מצטרפת לשיעור מלוא לוגמיו כמבואר במ"ב רע"א ס"ק ע"א.

וע"פ הנ"ל מבואר דהמקפידים לטעום מהיין בקידוש רבא בבהכנ"ס משום חיוב מצוה [או לחוש לשיטת מרן ר"י הלוי דהטעימה מעכבת בקידושא רבא] יכולים לטעום מבקבוק היין שלפניהם ואשר דעתם עליו בשעת הקידוש, דהוה יין של קידוש לכל דבר [ואדרבה אפשר דעדיף שלא לעשות הפסק ע"י הליכה בין הברכה להביא יין מהמקדש ע"י קס"ו שעה צ"כ ח], דלא מצאנו מקור בפוסקים דהמסובין צריכין לטעום דווקא מכוסו של המקדש (ומפורש בס' רע"א סעיפים טז-יז דמה שיש מצוה שישפוך המקדש מכוסו לכוסות המסובין, הוא דוקא כשכוסותיהם פגומים, אבל בלאו הכי יכולים לשתות מכוסות שלהם, ואין מצוה שישתו דוקא מהכוס של המקדש). [ויש שדנו להוכיח מדברי השפת חכמים בראשית י"ח ט' דמבאר את דברי הגמ' שהמלאכים שאלו את אברהם "איה שרה אשתך" כדי לשגר לה כוס של ברכה, ומסביר שיכלו למזוג לכוס אחר והסיבה ששאלו כי רצו לתת לה מאותו הכוס דווקא. ואפשר לדחות דשאני התם דהוה דווקא בשגור לאשתו לברכה ובוהו איכא מעלה מכוסו דווקא, וע"י בשע"ת קפ"ג ב' שלא יפסיקו ביניהם בשתיה במשגר לאשתו והוה דווקא בשיגור לברכה].

וצריך לימוד ומקור אלו הנוהגים דבקידוש בביתם ממלאים עוד כוס לחלקו להמסובין ויש בו שיעור יין [דבפחות מסתבר דגם להמ"ב לא חל הקידוש על יין שאין בו שיעור], וקודם טעימתו מערה מכוסו לכוס שני קצת יין ושתה מכוסו ואח"כ מחלק לבני הבית מכוס שני, דעירוי זה למה, הרי הכוס השני הוא יין של קידוש לכל דבר (ובנשפך הכוס ודאי שותה מהשני ויוצא) ובחינם מפסיק בין הברכה לטעימה ע"י המעשה עירוי.

גליון זה הוקדש ע"י ידידנו הנכבד רבי משה צבי קפלן שליט"א לרגל נשואי בתו שרת"י עב"ג החתן המופלא הרב שלמה זלמן דיסין שליט"א זכות התורה תעמוד לחתן ולכלה לבנות ביתם קוממיות בשמחה ונחת לאורך ימים טובים

דבר הגליון

בפרק ערבי פסחים (קז, א) מסופר שלוי שלח לרבי שיכר תמרים שהיה מתוק מאד, ובתחילה קידש עליו רבי ואמר "כגון זה ראוי לקדש עליו ולומר עליו כל שירות ותושבחות שבעולם", אך בלילה ציעריה, ואז אמר "מייסרן ומפייס?" ופירש רשב"ם: "וכי מה שמצער ראוי הוא לפייס ולרצות להקב"ה ולומר עליו קידוש?"

וצ"ע איזה פיוס וריצוי יש בקידוש? וכי עידנא דריתחא הוא עתה, או שעשה האדם חטא, או שמבקש צרכים - שיצטרך לפייס ולרצות את בוראו.

ובאמת שעיקר המצוה של קידוש והבדלה - "זכרה בכניסתו וביציאתו", אומר דרשני, מה צורך בזכירה זו, וכי אין די במצוות השבת המרובות ומקיפות כ"כ, עד שיצטרך האדם לזכור בדיבור שהיא נכנסת ויוצאת. ומה מרויח הוא בזכירה זו. וגם, התיינת בכניסתה אפשר שהזכירה מזרזת את האדם לשמירתה, אבל מה התועלת בזכירתה בשעת יציאתה.

אמנם נראה שכן הוא פשר הדבר: הקדושה המופיעה בעולם, מצד אחד היא חלק מהבריאה, והיום השביעי הוא המשך סדר ששת ימי בראשית; אך מאידך עצם טבעה של הקדושה הוא היותה נפרדת מהמציאות העולמית, וכשמה כן היא (קדושה - הפרשה והבדלה). ואף היום השביעי גדר אחר לו, וכמאמרם ז"ל (ילקוט"ש במדבר תרצא) "אלא ברא הקב"ה ימים, וברר לו אחד מהם שנאמר ימים יוצרו ולו אחד בהם, ואי זה הוא, יום השבת". את העובדה הזו מבטאים בכך שבכניסת השבת זוכרים את כניסתה, כעומדים מול מציאות מחודשת שאינה ברורה מאלה. אין כניסת יום השבת כשאר ימים, כי יום מחודש ומופלא הוא, וצריך 'לתת לו מקום' ע"י הזכרתו בכניסתו.

וכך גם בנוגע ליציאתו, בכדי לעבור משבת אל מצב של ימי חול, על האדם 'ללוות' את השינוי הזה ולהפקיע את התפיסה כאילו יציאתה נפעלת ע"י שהיום המקודש כלתה קדושתו וממילא באו ימי החול, אלא שלקושיטא דמילתא השבת כדקיימא קיימא בכל תוקפה, ואעפ"כ גולל אור מפני חושך, ועתה צריך יום השבת לפנות את מקומו לזמני החול. (וזה גם ענין שאר ההבדלות - בין אור לחושך ובין ישראל לעמים וכו'), לאמור שאע"פ שישנה חפיפה וחבור בין ההפכים, שהרי ישראל והעמים דרים זה לצד זה בעולם, וכן האור והחושך משמשים במערכת אחת, יש לזהר מלעשות 'ממוצע' מהקצוות ולטשטש את חדות הטהרה והטומאה, לזאת באה הבדלה להעמיד כל דבר במקומו).

וזה נראה הפירוש בדברי רבי הנ"ל שקרא לקידוש 'מפייס ומרצה', כי שעת כניסת השבת היא מצב פלאי כאשר מציאות הזמן עובר שינוי מהותי וקיצוני מחול לקודש, ותפקיד האדם להזמין את הקדושה להכנס לתוך הזמן, לרצות את הקב"ה לקראת היום שמויעד להיות "ולו אחד בהם". חרף חזקת החול שהשתקע במציאות במשך ששה ימים, למרות כל זאת קורא האדם אל הקדושה ומזמינה - "לפייס ולרצות".

הגליון הבא ייצא בס"ד לקראת שבת פרשת בא.

מדור 'היא שיחתי' יוקדש לענין 'תפילין'.

מדור 'רחבה מצותך' מוקדש לכלל עניני התורה, כאשר היתה באמנה אתנו.

ניתן ורצוי לשלוח תגובות תמציתיות על הנכתב בגליונות קודמים. יש להגיש בצורה מסודרת וערוכה אל: הרב יעקב פרוסקין, הרב חיים לייב פרצוביץ, הרב שמעון בן יוסף, הרב שלמה אגל, הרב ישי לסר, הרב נתנאל אסרף, הרב יעקב וסלי, הרב משה גפני. כמו"כ לתיבת

דוא"ל il.co.okmail@weiss

היא שיחתי בעניני קידוש והבדלה

הערות בענין לצאת יד"ח קידוש דאורייתא תפילה

הרב יצחק שלמה בלוי

דעת המג"א ס' רע"א שיוצאים בקידוש היום מדא' בתפילה כשמברך מקדש השבת. ובמשנ"ב וביה"ל השיגו: א) שהרי לא נתכוין לצאת יד"ח קידוש, בלא כוס וסעודה. (וכה"ק בהערות חת"ס על השו"ע). ב) הרי לא הזכיר יצ"מ בתפילתו ובפסחים קיו: איתא שנלמד מגז"ש שצריך להזכיר יצ"מ בקידוש.

ויש לדון בדברים: א. הרי חזינן שביה"כ שחל בשבת בע"כ מקיימים את מצות הקידוש - בתפילה, וכדכתב כבר הגרע"א בגליון השו"ע ס' תרי"ח, וכן עמד בזה בחי' חת"ס הנ"ל. ולדעתם צ"ל שבע"כ כך מתכוונים - שמתפללים כפי תיקון חכמים, אם לצאת בקידוש בתפילה או לא, וחז"ל תיקנו ע"מ שיצאו בו ביה"כ ולא בסתם שבת. וזה נראה קצת חידוש, ויותר נוח לומר שתמיד יוצאים יד"ח קידוש בתפילה מדא'.

ב. אמנם ביותר יש להעיר ע"ד חת"ס, דמה יענה בהבדלה בתפילה אשר שם בודאי כל ענין ההבדלה בתפילה היא לצורך עצם מצוות ההבדלה ולא כסתם נוסח התפילה, וא"כ רואים שלא חשו חז"ל לשיצאו במצוות ההבדלה בלא כוס ורק אח"כ יעשוה על הכוס, ומדוע לא נימא כן גם בתפילה שיכול לצאת את חיובו מדא' בתפילה, ואח"כ מדרבנן יקיימנה כתקנתם - עם כוס וסעודה.

ג. ובנוגע להשגה בתרא שלא הזכיר יצ"מ בתפילה, וציין הבה"ל שכבר הקשה כן במנ"ח, כבר עמד בזה התור"ד בפרק ערבי פסחים והניח בצ"ע מדוע לא הצריכו חכמים להזכיר יצ"מ בקידוש שבתפילה, ומ"מ נשאר בפשיטות שיצא יד"ח הקידוש מה"ל גם בלא הזכרת יצ"מ, ועי"ש. ובע"כ שמפרש שאין זו גז"ש גמורה אלא כאסמכתא בעלמא, וכלשון הגמ' צריך להזכיר בה יצ"מ ולא שהוא חיוב לעיכובא. ועיקר סמך הביה"ל הוא על מה שצמא בסהמ"צ להרמב"ם שפירוש מצוות קידוש בשבת הוא ע"כ יצ"מ דוקא. אמנם לפנינו בדפוס רמב"ם פרנקל ליתא להך פרט, ורק בספרים הישנים. ותו, אין הכרע מדברי הרמב"ם.

ד. ויש גם לנסות לדברים אלו שאין זכירת יצ"מ בקידוש מעכב, שהרי ביה"כ שחל בשבת בוודאי צריך לצאת יד"ח בקידוש שבתפילה כי הרי אין כוס לצאת בו יד"ח מצוות קידוש, והרי אין שם הזכרת יצ"מ [ואף שנוכר זכר ליצ"מ, זה הוא כנוסח כל תפילות יוה"כ דקאי על יוה"כ שהוא זכר ליצ"מ ולא על שבת]. ואמנם המנ"ח כשיטתו כ' שיהיה שחל בשבת אח"כ יכול לצאת יד"ח בתפילה מדא' מאחר שמזכירים יצ"מ בתפילת יוה"כ, וכנראה ס"ל שממילא מה שאומרים זכר ליצ"מ קאי גם על שבת שנוכר קודם לכן.

העולה מדברינו, שפשטיות הדברים י"ל שהיא כדעת המג"א שכן יוצאים בקידוש שבתפילה יד"ח קידוש מדא', ורק שרבנן תקנו שיעשה גם הקידוש על הכוס ובמקום סעודה.

האם יש לכוון שלא לצאת ידי חובת קידוש בתפלה כדי לצאת על היין

הרב יהודה כהן

דעת המג"א (ס' רע"א) שבתפילה יוצא יד"ח קידוש דא'. והמשנ"ב (ס"ב) כתב לפקפק בדבריו, ע"ש. ובבה"ל סמך את דבריו על ב' טענות: א' רעק"א הוכיח מכמה ראשונים שעל היין הוא דאורייתא. ב' בתפילה חסרה הזכרת יצ"מ.

ויש להעיר על דבריו: א) אף שהביא בשם הגרע"א להוכיח שדעת כמה ראשונים היא שעל היין הוא דאורייתא, הרי הרבה מגדולי הראשונים שלפנינו כתבו פה אחד שעל היין הוא מדרבנן (הרמב"ם פכ"ט מהלכות שבת, הרמב"ן עה"פ יתרו, הריטב"א ברכות פ"ח הל' יב', שו"ת הרשב"א חלק ד סימן רצ"ה, תוס' בנזיר ובסוכה, תורא"ש ברכות כ"ב, מרדכי פרק מי שמתו רמז סא, ר"ת, אור זרוע ס' כה, תור"ד פסחים ק.ו, ועוד), וטעמם לומר דזכרוה על היין הוא אסמכתא, כפי הנראה כמ"ש המרדכי דאטו יין כתיב בתורה. וגם איכא טענת האור זרוע שהרי לא מצינו בתורה חשיבות אלא על היין, וא"כ איך אפשר לקדש על הפת, אלא מוכח שמדרבנן הוא. (ב) אי נימא דמה שאומר בתפילה אינו נחשב קידוש, איך נפרנס הגמ' ברכות לג: כ"י קידוש, מה קידוש אע"ד מקדש בצלותא מקדש אכסא". ועיין מה שדחק ליישב בבה"ל ג) הצ"ח (ברכות נא, ב) והשגת אריה ועוד אחרונים רבים פסקו כהמג"א.

אלא שגם אם ננקוט כהמג"א שיוצא יד"ח לצאת בתפילה, וכך הוא בסתמא, מכל מקום יתכן שנתון ורואי לכוון לצאת יד"ח דא' דוקא על היין ובמקום סעודה, וכמשמעות לשון הגמ' זכרהו על היין, והוי הידור במצות זכור.

אלא שיש לדון שאין כדאי לעשות כן ויש לצאת בתפלה מכמה טעמים.

בריש אלו דברים חלקו ב"ה וב"ש בסדר ברכות הקדוש, ומדברי ב"ה שדנו את הכוס ליתדירי' מקדושת היום משמע שאינו אותו הענין ואינו בא להידור מצוה, שאם היו הדור מצוה לקיים את הקידוש דא' על הכוס, לכאורה היין הוא כקישוט למצות זכור ולא שייך לדון מי תדיר יותר, אלא משמע שהוא תקנה בפני עצמה. [ואפשר שהטעם שבאו לתקן קידוש בסעודה, שאף בעסק האכילה נזכר את קדושת השבת אבל לעולם עיקר המקום לכך מדא' הוא בתפילה].

ותו, דעיין בצ"ח שם שהקשה על שיטת ב"ה, היאך אמרו שהיין גורם לקידוש להיאמר, הלא כיון שחובת קידוש מדא' הוא גם בלי יין, ומי שאין לו יין חייב לקדש בלי כוס לצאת ידי הדא', א"כ נמצא שאין היין גורם לקידוש שתיאמר. וגם מה שדנו ב"ה את היין לתדיר, הקשה הצ"ח הרי מספקא לן בובחים בתדיר מקדוש, ולפום ריהטא מה שהוא דאורייתא מקרי מקדוש כנגד דרבנן. ותיריך על שתי הקושיות, שהרי ידי קידוש דא' כבר יצאו בתפילה. העולה מדבריו שאין מקום לדברי ב"ה אלא באופן שיצא יד"ח קידוש דא' בתפילה, וא"כ היאך אפשר לנו לבוא ולחדש לכתחילה שלא כתקנת חז"ל.

וביותר משמע מדברי הגמ' הנזכרת לעיל "אע"ג דמקדש בצלותא מקדש אכסא" שיש ב' קידושים, ופשטות הגמ' היא שהראשון הוא מדאורייתא (ולכן אמרו אע"ג) והשני מדרבנן. [ולשיתת הבה"ל להפיק ע"ש]. ועוד יש לדון שעדיף לצאת בתפילה מדין זריזין מקדימים ומדין רוב עם (וצ"ל עם מקרי ברוב עם מה שכל אחד אומר בלחש).

באמירת פסוקי ויכולו ושמרו בתפילת שבת ובקיום חובת קידוש בתפילה

הרב מנחם שורצברג

יש להעיר דבמעריב של שבת אומרים "וכן כתוב בתורתך ויכולו" וכו', ובשחרית "וכן כתוב בתורתך ושמרו" וכו', ואילו במועדים לא אומרים "ותתן לנו את חג וכו' וכן כתוב בתורתך" וזכירו פסוקי המועד, ורק במוסף מזכירים הקרבנות מטעם דבעינן ונשלמה פרים וכו'. ועוד צ"ע דיאמרו כן גם במנחה ובמוסף.

(וע' בספר הישר (ס' שפ"ט) שכתב שיש מקומות שאינן אומרים ישמח משה אלא אתה בחרתנו עד ותתן לנו באהבה את יום המנוחה וכו' וכן כתוב בתורתך ושמרו, ומבואר להגם דמטבע התפילה של שבת הוא כבמועדים, מ"מ מוסיפים בשבת את ה'זכן כתוב בתורתך').

וי"ל עפ"ד הרשב"א (ח"ד ס' רצ"ה) דמדאורייתא קיום קידוש הוא בקריאת פסוקי קדושת שבת, ויכולו, או ושמרו, ורבנן תיקנו ברכה בתפילה, על הכוס עי"ש, ומבואר דבהזכרת פסוקים של שבת יש קיום של קידוש מדאורייתא, וא"ש לפ"י דאומרים ויכולו ושמרו בתפילה דזהו הקיום קידוש מדאורייתא, ואילו במועדים דחיוב קידוש רק מדרבנן (משנ"ב רע"א ב') תיקנוהו רק על הכוס, [העירני לזה הרי"א רוטנברג שליט"א], ויתכן דמה"ט אומרים כן גם במעריב ובשחרית ולא במנחה ובמוסף, שרק אז הוא זמן קידוש.

ולפ"י הקידוש של תפילה מדאורייתא מתקיים בהזכרת הפסוקים ולא בדווקא לברכת מקדש השבת, אמנם בספר המכריע להתור"ד (ס' ע"א) דאיהו ס"ל דיוצאים מדאורייתא בקידוש בתפילה (וע' מג"א רע"א) כתב "עיקר הזכירה שאמר רחמנא בתפילה שמברך מקדש השבת", ומשמע דהעיקר תלוי בברכה. ויש בזה נפק"מ כשהתפלל תפילת חול והזכיר שבת ולא חתם בברכה, דיצא כמבואר בס' רס"ח, ועי' בפרמ"ג בס' רע"א דכתב "ומיהו כשמתפלל תפלת חול והזכיר שבת בלא ברכה, דיצא ידי תפלה וכו' אפשר ידי קידוש לא יצא, דבעינן ברכה לקידוש היום וכו' ומה שהזכיר ותתן לנו יום השבת אפשר ידי קידוש לא יצא אף מן התורה", ולמש"ל כ"ז רק להתור"ד, דלהרשב"א יוצא גם בלא ברכה.

במחלוקת ב"ש וב"ה אם בקידוש מברך קודם על היום או על היין

הרב אלחנן בר

בברכות ג"א ע"ב פליגי ב"ש וב"ה בקידוש, דלכ"ש מברך על היום ואח"כ מברך על היין, ומשני טעמים, חדא דהיום מתקדש קודם שבא היין, ועוד שהיום גורם ליין שיבוא דהיינו שכוס זו באה רק בשביל הקידוש. ולב"ה יש להקדים היין מחמת ב' טעמים, חדא דהיין תדיר, ועוד שהיין גורם לקדושה שתאמר שהרי אם אין יין [או פת] אין מקדשים. ויש להבין, הואיל ויש ב' טעמים לכל צד מפני מה סברו ב"ש דהיום קודם וב"ה סברו דהיין קודם.

ולכא"ז צ"ל, דהנה הטעם שאמרו ב"ש להקדים היום מפני שהוא מתקדש תחילה אינו נוגע לטעמים של ב"ה להקדים היין, וכן הטעם שאמרו ב"ה להקדים היין מפני שהוא תדיר אינו נוגע לטעמיהו דב"ש, אולם ב"ש להקדים היום מפני שהוא גורם ליין שיבוא לכא' הוא איפכא ממ"ש ב"ה שהיין קודם מפני שגורם לקדושה שתאמר. ונראה דבהא פליגי, דהיות ויש כאן מצב אשר מחד גיסא היום גורם לאמירת הקידוש על היין ומאידך היין גורם לקדושה שתאמר, סברו ב"ש דהיו מצב של עדיפות היום על היין, וא"כ לב"ש נמצא דכנגד ב' הטעמים להקדים היין יש ב' טעמים להקדים היום אשר אחד מהם עדיף על א' מהטעמים להקדמת היין, ואילו ב"ה סברי דהא דהיין גורם זה נותן עדיפות ליין וא"כ אחד משני הטעמים להקדמת היין עדיף על א' מהטעמים ליום.

אמנם מעתה צ"ע מה סברת ב"ה, הלא לכא' נראה פשוט דאם כדי לומר קידוש נצרך שיבא יום מקדוש וגם כוס לקידוש וכל אחד גורם לשני, ודאי שהעיקר בדבר הוא היום, דהוא עיקר ענין הקידוש, והכוס היא כעין תנאי דצריך לומר הקידוש דוקא על הכוס, ומהיכי תיתי לומר דהיין הוא העדיף במצב זה.

ואפשר לומר בסברת ב"ה, דאמנם נכון שהיום גורם ליין אולם היום אינו גורם ליצור את המציאות היין, דדבר זה שיש יין שאפשר לברך עליו הלא יש גם בלא היום, והיום גורם רק שהכוס תבוא עתה לפנינו, אולם שאני מ"ש דהיין גורם לברכה, שבאן היין גורם את כל המציאות והאפשרות לומר ברכת הקידוש על היום ובלא היין ליכא כלל למציאות ברכת הקידוש, ומשום כן סברו ב"ה דמה שהיין גורם זה עדיף על מה שגורם היום. [ואולם ב"ש סברי דאע"פ שהיין גורם יותר מאשר היום מ"מ הואיל והעיקר הוא היום זה נותן לו העדיפות].

בענין כוס של ברכה

הרב יוסף סער

דעת הרא"ש שטעימת המסובים היא מכוס שאינו פגום כדן כוס של ברכה, וכשכוסותיהם פגומים צריך לתקן ע"י כוסו קודם שתייתו, וכ"כ השו"ע רע"א יז קצ א, [וע' קפב ד], וכתב המשנ"ב [קפב יד] דאם שותים כולם מכוס ובע"כ שותים

מכוס פגום לא אכפת לך, דמתחילה כוסו היה שלם, וכלהו כחד חשיבי, וכ"כ בשעה"צ [רעא פט], [וע"ז ט"ז קפב ד ובגרי"ז קצ"ה].

ויש לחקור האם הוא מטעם ששותים את היין שעליו קידש המברך, או משום ששותים מכוס המברך, ונפק"מ כשהיו כוסות שלהם רקנים ומוזג יין מכוסו לכוס. ונראה להוכיח דאין הטעם מדשום היין של המקדש, דא"כ אמאי נשכסותיהם פגומים כתב השו"ע שצריך לתקן קודם שישתה, הא שותים מיין המקדש, ודוחק לומר שהיין בטל ביין שבכוסו, וכן נראה מדברי השעה"צ שכתב "ורק כששופך מכוסו לכוסו בעינין שישפך קודם שישתה בעצמו", ולא חילק בין כוסן מלאים לרקנים, וע"כ דהוא משום הכוס וגם בכוסן ריק צריך שלא יפגם.

והנה בהא דהיכא ששותים מכוסו דאין חסרון מה שהוא פגום יש לדון, האם הוא משום דא"כ בענין אחר, או שהגדר הוא שיוצאים מהמקדש בהקידוש ובשתייה, וכיון ששתייתו מכוס שאינו פגום, ה"נ חשיב עבורם שתייה מכוס שאינו פגום, כהא דחזינן [רעא יד] שמהני בדיעבד לצרף שתיית כולם למלא לוגמיו, ובשתייתם הם מצטרפים לשתיית המקדש, [וזה פשוט שהמברך ששותה בכמה לגימות כל שתייתו חשיבה מכוס שאינו פגום], ואף שמעביר היין לכוסן הריק אין היין נפגם ע"י שתייתו, משא"כ כשיש כוסות פגומים לפניו, צריך המברך לתקן קודם שישתה, כיון דהכא הם יוצאים מהמקדש רק בהברכה, ואילו את דין השתייה הרי הם מקיימים בכוסן וצריך לתקנם, וצ"ל דאין חסרון בזה שבשעת הקידוש היה הכוס שלפניהם פגום, דלדין שתייה סגי בזה שמתקנם קודם השתייה, [וכ"כ בדברי המג"א רעא לב, ע"ש היטב במחצה"ש].

או דוה אינו דהדין דמצוה מהמובחר לשותות מכוס של ברכה הוא דין נפרד מהקידוש, ולא מהני לצאת בזה מהמקדש. בחוט שני [ח"ד פה ז] כתב שבכוסות רקנים אין חסרון של פגום.

בענין אכילה קודם הדלקת נרות

הרב מרדכי ברטל

קיי"ל שמשצות שזמנם קבוע אסור לאכול לפני קיום המצווה (סי' תרנב).

ויל"ע אי איכא איסור אכילה קודם הדלקת נר שבת ולכאוף הדין נותן שיהיה אסור אכילה דמ"ש ממצות הדלקת נר חנוכה שמב' במ"ב תרע"ב סק"י דאיכא איסור אכילה. וא"כ לפי"ז יצא שיהא אסור לאשה המדלקת נרות לאכול כביצה פת חצי שעה קודם ההדלקה, ולא שמענו כזאת.

והנה אי נימא דבאמת איכא איסור אכילה יל"ע האם איכא איסור אף על הבעל דהא חובת ההדלקה רמיה אף עליה. וכן להפך בהדלקת נר חנוכה אי איכא איסור אכילה עליה או"ד כיון דההדלקה מוטלת על הבעל והוא המדליק תו ל"ש טעמא דשמא ימשך דהלא אפילו תשכח האשה מ"מ הבעל ידליק, וכן מסתברא.

ומצינו בעשה שליח לקיים המצוה דשרי לו לאכול (ע' פתחי תשובה יו"ד רס"ב סק"ב שצ"ן למש"כ בנחלת צבי, ושם כתב להתייך לאכול קודם המילה היכא דעשה שליח למול בנו).

אמירת שלום לאדם שאינו משיב

הרב חגי דעי

הסתפקתי בידוע באדם שאינו מחזיר לו שלום (מחמת גאווה וכדומה), שמא אסור לומר לו שלום דמכשילו בעבירה כדאמרין בברכות דף ו סוע"ב 'ואם נתן לו (שלום) ולא החזיר נקרא גזול' שנאמר 'אתם ביערתם הכרם גזולת הרש בבתים'. ואמנם לא אמרו אלא 'נקרא גזול' ולא עובר בגזול, אך מ"מ המשמעות היא שיש כאן איזה עבירה עכ"פ מדרבנן, וידוע דברי הפני יהושע בתשובות שעל הכשלה באיסור דרבנן עוברים בלפני עור דאורייתא, א"כ יצא חידוש שאין לומר שלום לאדם שאינו משיב.

ויש לדייק באותה מימרא בגמרא שאמרו בזה הלשון 'כל שיודע בחברו שהוא רגיל ליתן לו שלום יקדים לו שלום', ולמה לא אמרו סתם 'לעולם יקדים שלום לחבירו', אלא דווקא בידוע שחבירו אומר לו תמיד שלום שאין חשש שלא ישיבו לכוה 'יקדים לו שלום', ויל"ע.

בהגדרת פס"ר דלא ניח"ל בשכח לכבות הנורה שבמקדש

הרב יצחק לנדא

יהודי שב לביתו בליל שבת מבהכ"ס ומגלה כי שכח לכבות מבעו"י את הנורה שבמקדש. נראה לצדד שפתיחת המקדש גידונית כפס"ר דלא ניח"ל. ומה שרגילים העולם לומר דכיון דכל מה שאינו רוצה בהדלקת הנורה הוא רק משום איסורא דשבת שוב חשוב הדבר כניח"ל, לכאורה אינו מובן; דמה אכפת לי מכן שביום חול הוא ניח"ל, סוף סוף כעת רע בעיניו הדבר ואינו חפץ בהדלקת הנורה כלל, ומלאכת מחשבת אסרה תורה. והלא כולנו עדים שגמים רבות הורגל הוא להשתמש במקדש בשופי מבלי אותה נורה (ומסתפק הוא בשבת באור הכללי שבאותו חדר), ופשיטא א"כ דלא שייך לחושדו שדוקא באותה שבת, אחרי שהודועז לגלות ששכח לכבות את הנורה, יתכן הוא להנות ממנה.

ומה שכתב בספר מנחת שלמה ח"ב סי' צא (אות ט עמ' תרטו) שצ"ן להתוס' באלו מציאות (ל. ד"ה אף) שהקשו אמאי עלה עליה זכר פסולה ודאי לא ניחא ליה להפסיל פרה שדמיה יקרים בשביל דבר מועט, ותיירצו שם "וי"ל דאם היתה כשרה הוה ניחא ליה ולכן אין להכשיר", וכתב ע"ז הגרש"ז וצוק"ל דמוכח מכאן דכל שבלא

[ויתכן לדון דהצפירה המורה על כניסת שבת לא גרעא משומר (ע' משנ"ב רל"ה ס"ק י"ח) ועל כן יהיה מותר, אמנם אחרי הצפירה יהיה אסור לאכול, וכן גם בשבת אחר יו"ט שאין צפירה יהיה אסור לאכול חצי שעה קודם זמן הדלק"נ וצ"ע. הר"מ שורצברג]

תגובת הרב נחמיה שלזמוביץ

כאמור אסור האכילה שמא ימשך ולא מצאנו אסור אכילה קודם מצוות שיש בהם הנאת הגוף. שאין לחוש שמא ישכח לאכול או להדליק נר לשלום ביתו (וישן לדון לדעת ר"ת שבהיה דלוק צריך לכבות ולהדליק). ואמרו בצקות של נכרים אדם ממלא כרסו מהם ובלבד שיאכל כזית מצה וכו', והראשונים שקו"ט בזה מצד שהרי לא יאכל מצה לתאבון ולא דנו מצד אסור אכילה קודם מצוות מצה.

הבדלה בתפילה האם מעכבת מלאכול

הרב מרדכי שלום גליק

הלכה היא שאסור לאכול במו"ש קודם הבדלה, (פסחים קה. טוש"ע רצ"ט). ויש לדון באופן שהבדיל על הכוס ועדיין לא התפלל מעריב, האם מותר באכילה, היינו האם הבדלה בתפילה מעכבת מלאכול. ובאופן הפוך, שהבדיל בתפילה ועדיין לא הבדיל על הכוס, ודאי אסור באכילה, כדאיתא בפסחים קז. ויש להסתפק בביאור הגמ' שם האם הפירוש שרק הבדלה על הכוס מעכבת מלאכול, או דילמא בעינן לשניהם. [ובאופן שהתפלל ושכח להבדיל, שהדין שאינו חוזר (ס' רצד), ודאי שהבדלה בתפילה לא תעכב, כיון שעכשיו לא מחויב להבדיל בתפילה, אבל מי שעדיין לא התפלל, כיון שמחויב בהבדלה בתפילה, אולי מעכבו מלאכול].

והנה, נידון זה מפורש במ"ב, דאיתא בשו"ע סי' רצט סעיף י' שאם צריך לעשות מלאכה אומר המבדיל בין הקודש ובין החול, וכתב המ"ב (ס"ק לה): ונ"מ לענין אכילה לא מהני עד שיבדיל הבדלה גמורה על הכוס וגם בתפילה. עכ"ל.

אמנם לכאורה מהראשונים משמע לא כך, דאיתא בערבי פסחים (קה). ובטשו"ע (רצ"ט) שמי שבאמצע סעודתו בסוף השבת והחשיך, יכול להמשיך לאכול בלי להבדיל, אבל אם שותה צריך להפסיק. ויש לדון בשותה מה הוא עושה כשמפסיק, ולמ"ב ה"ג מ"פסיק ולא יכול להמשיך לשותות עד שגם יתפלל מעריב וגם יבדיל על הכוס. אבל בראשונים שם משמע לא כך. דז"ל רשב"ם שם (ד"ה והני מילי): אבל לשתייה לא דבר חשוב הוא ומפסיק ומבדיל, עכ"ל. משמע שמבדיל על הכוס וחוזר לשותות. וכן ברשב"ם שם על ההו"א שגם בסעודה צריך להפסיק, וכן ברש"י שם [על ההו"א], וכן ברי"ף שם על ההו"א: ובעו למיפסק בסעודה ולאבדולי, [וא"כ ה"ה למסקנא בשותה], וברמב"ם (פכ"ט הל' יב) יותר מפורש, וז"ל: ואם היה בתוך השתייה פוסק ומבדיל ואח"כ חוזר לשתייתו, עכ"ל. משמע שלא צריך להתפלל.

וביותר קשה שהמ"ב עצמו בבאה"ל סי' רצט ד"ה צריך להפסיק כתב: "ולהבדיל וחוזר לשתייתו [רמב"ם]", וצ"ע. [ועיין בשבט הלוי ח"ט סי' ס"ט מה שביאר את המ"ב הנ"ל, אבל בשעה"צ מתבאר לא כך]. [ולמעשה לכאורה יש להקל דשרי לאכול לפני הבדלה בתפילה, דכך משמע בראשונים הנ"ל, ובמ"ב הו"י סתירה, וגם לשבה"ל פשיטא שמוותר].

רחבה מצורת ענינים כלליים

ההפסד הנגרם מהניחוחות היה הדבר ניחא ליה, שפיר חשיב ניחוחות אף שבסופו של חשבון באמת לא ניחא ליה הדבר. וה"ה א"כ לנידון דידן.

אך לענ"ד אין לדמות כלל הדין דעלה עליה זכר לשבת, דבאמת עיקר הדבר לכאורה תמוה מאד דכיון דסו"ס הוה הפסד גדול עבורו, מדוע נחשיב הדבר לניחא ליה, אלא דהביאור הוא דבפרה אדומה דרשנן דבעינן 'עובד' דומיא ד'עבד', מה עבד דניח"ל אף עובד דניח"ל, והיינו דבעצם מספיק היה 'עובד' כפי הקרי, דהיינו בלא דעת בעלים כלל, ולזה בא הכתיב 'עבד' ומלמדנו דצריך גם ב'עובד' ניחוחות, אבל אין הכוונה לניחוחות גמורה, רק מעט ניחוחות - יותר מהמצב של עובד, ולכן עלה עליה זכר שבעלמא (בפרה רגילה) הוה ניחוחות בעלים, סגי בזה בשביל שיהיה כבר כעין 'עבד'.

וכל זה דוקא בנוגע לפרה, אבל גבי שבת הא דבעינן ניחוחות הוא משום מלאכת מחשבת ובעינן ניחוחות גמורה, ופשיטא א"כ דכיון שבפועל אינו חפץ כלל בפעולות ובתוצאות האיסור ואנן סהדי שלא נצרך בשבת לאותה תוספת אורה, דמורגל הוא שנים רבות להסתפק באור שאב מהחזר, וכדכ' לעיל, שוב יוגדר הדבר כפס"ר דלא ניח"ל.

יצוין כי בשבתות הבאות עתיד אותו אדם להמשיך לנתק את הנורה מבעו"י שהרי נקטינן להחמיר בפס"ר דלא ניח"ל ולא לערער שמתיר, ולא שייך א"כ לטעון דאם נתיר לפתוח מצד פס"ר דלא ניח"ל, שוב יעשה הדבר לניח"ל, דוה כאמור אינו, דאין אנו מתירים לו לפתוח רק מגדירים את פעולתו בגדר קל יותר (דרבנן) - דבר שאכן גורם שבצירופים מסוימים ניתן יהיה להתייך אל כותחיה. אמנם מאחר ובמצב הרגיל פתיחת המקדש אסורה, ממילא ימשיך הוא לנתק את הנורה מדי שבת בשבתו. ועל זה נסובים דברינו כאן, דלא שייך לחושדו כשארע ששכח לנתק, שייכין באותה שבת ליהנות גם מהנורה, ופשיטא דמוכין רק לפעולת הפתיחה והו"י פס"ר דלנח"ל.

וכל מה שדנתי כאן הוא רק בנוגע לטענה דפתיחת הדלת חשובה כניח"ל, אבל לא נכנסנו לדון כאן כלל בסברה שנתחדשה ע"י כמה גדולים דפעולת איסור שמוכרת לבא מצד שהדבר מובנה מראש במכשיר חשביא כמעשה בידיים ולא כפס"ר, שהוא ענין אחר לגמרי.

בגדרי המצוה להנות תלמידי חכמים

הרב חנוך העניך מנדלסון

בפתחי תשובה (חו"מ ק"ה סק"ג) הביא מכנה"ג בשם המבי"ט (ח"א קצ"ה) שהאומר לשלוחו הולך מתנה לת"ח אינו יכול לחזור דחשיב כנדר משום דעץ חיים היא

למחזיקים בה (ולכא' מיירי שידע המשלח שהוא ת"ח, אבל אם לא ידע ודאי שאינו נדר, וגם אם ידע ולא נתן בגלל זה, וכגון שנתן להרבה אנשים ובמקרה אחד מהם ת"ח, אין כאן נדר. וכן בעניי בכה"ג). והשבו"י (ח"ב קנ"ט) חולק שאין זו כונת המבי"ט אלא מיירי בת"ח שהוא עני. אמנם במבי"ט משמע כהבנת הכנה"ג שעצם מה שהוא ת"ח הוא סיבה שלא לחזור, ע"ש, וכ"כ במחנ"א (שלוחין ד') דלתת לת"ח הוי נדר אע"פ שאינו עני, כיון שהנותן דורון לת"ח כאילו הקריב ביכורים.

אלא שהשבו"י הוכיח לא כך מהירושלמי [הובא ברי"ף ב"מ כטו: ובב"י חו"מ קכ"ה ור"ד] שרב הורה לשמשו שבכל פעם שיאמר לו ליתן לאדם יימלך בן שוב, אא"כ הוא עני נדר ואסור לחזור, ולמה לא אמר לו בן בת"ח. ויש ליישב ולחלק מי הוא האומר, שבעם הארץ שחיובו להדבק בשכינה הוא דרך החזקת ת"ח הוי נדרי מצוה, אבל באדם שהוא עצמו ת"ח (כגון רב) אין חיוב כזה ולא הוי נדר. ויל"ע האם המצוה היא החזקת תורה כדנקט המבי"ט דעץ חיים היא למחזיקים בה, או להנות את הת"ח כדנקט המחנ"א מכתובות קה: דהנותן דורון לת"ח כמקריב ביכורים (וביומא ע"א) דהמלא גרונו של ת"ח יין כאילו ניסך ע"ג המזבח, ונפ"מ אם הוא דוקא לתת ממון או אף בהנאה בעלמא.

ועוד נפ"מ בזה, מה מוגדר ת"ח לענין זה, שאם המצוה היא החזקת תורה, גם אם אינו ת"ח ממש מ"מ אם מסייע לו ללמוד הוי נדר, אבל אם המצוה היא להנות ת"ח וכאילו הקריב ביכורים ומנסך יין ע"ג מזבח, רק במי שהוא כבר ת"ח איירי.

ובגוף מצות התדבקות בת"ח מצינו מחלוקת ראשונים אם המצוה היא 'החזקת תורה'. דעי' ברמב"ם (פ"ו מדעות ה"ב) שעיקר מצות ובו תדבק להדבק בת"ח הוא כדי שילמד ממעשיהם, וכ"ה בחינוך תל"ד, ואף שהדבקות היא בקביעת אהבתם בליבו והשתדלות בתועלתם כמש"כ החינוך, כלולים בה גם דברים שלא בהכרח מועילים לו כמו שמנה הרמב"ם "ולאכול ולשתות עם ת"ח" שהוא מקביעת אהבתם בליבו, וסיים "ולהתחבר להם בכל מיני חיבור". ועי' באגר"מ (או"ח ח"ג ל"ו) שזה דלא כדעת רש"י בכתובות (קיא:) שהענין בעושה פרקמטיא עם ת"ח היינו שעושה עבורו כדי שיוכל הת"ח ללמוד, וכך יתפרש המשיא בתו לת"ח ומהנה ת"ח מנכסיו כולם בדברים המועילים לת"ח ללמוד.

בעניני העלאת כהן אחר לוי

הרב צבי זילברברג

המשנ"ב הל' קריאת ס"ת (סי' קל"ה ס"ק י"ג) כתב לגבי כהן שקרא ב' פסוקים בלבד וכבר ברך הלוי אחריו דלא יעלה הכהן אחר הלוי שוב, "דאין כהן עולה אחר לוי". וכן מבואר במג"א (סי' קל"ה ס"ק י"ד) דאין כהן עולה אחר לוי.

ציופה אמרתך מילי דאגדתא

בעצם המציאות שהקב"ה הפסיק לברוא, וכן בכל רגע ורגע שהוא נח בה, בכך השבת נהייתה קדושה מאליה. וזוהי מיושבת הקושיה הראשונה, שזה גופא כתוב בתורה שהקב"ה קידשה יותר מכל הזמנים שהרי ידוע שקדושה הבאה מאליה קדושתה גדולה מקדושת פה ואין יכול להישאל עליו (עיי' ב"מ ו: ובגדרים יט.), ובשאר הזמנים הקדושים דהיינו יו"ט הם כעין קדושת פה, שכבר הימים היו בעולם, והרי הם זכר ליציאת מצרים שכבר הייתה וכו', משא"כ שבת שנתקדשה בעצם מציאותה.

וזה מדויק בפסוק "כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלוקים לעשות", ולכאורה צ"ע למה כפל הכתוב מה שכבר נאמר למעלה "וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו", אבל לפי הנ"ל מיושב שהתורה באה לומר לנו שזהו עיקר הקדושה, דהיינו "כי בו שבת מכל מלאכתו וכו'" זהו צורת הקדושה בעצמה ולא רק הסיבה.

ובזה מיושב ג"כ מה שמקשים העולם למה הקב"ה לא הוסיף מחול על הקודש בערב שבת בראשית, ואף שכתב רש"י שהקב"ה יודע לכוון את הרגע המדויק, עדיין קשה, שהדין של מוסיפין מחול על הקודש הוא לא מצד ספק חשיכה, ולפי הנ"ל מיושב, שאם הקב"ה היה נח לפני השבת או גם אותו הזמן היה נהפך לשבת. [עוד י"ל שהדין של מוסיפין מחול על הקודש הוא רק כשיש כבר קודש אבל בשבת בראשית עוד לא היה קדש כלל ולכן לא שייך להוסיף עליו. ופשוט.]

פלאות עדותיך מדור קושיות

כן עבור עצמו, וכן כה"ג בכל המצוות שעשאו לשום איזה ענין לא יצא אפילו למ"ד מצוות א"צ כונה, משום שהיו כמכוין בפרוש שלא לצאת, והמכוין שלא לצאת לא יצא גם למ"ד מצוות אין כוונה, שאין אדם יוצא בעל כרחו. ושם בבה"ל ד"ה לצאת (וכן בס' תפ"ט בד"ה "שאים") מביא שהאחרונים דחו ראיותיו של הט"ז, ונראה שאינו מסכים עמו להלכה.

ויש לעיין בזה, דהנה המ"ב שם (ס"ק י') מביא את דברי החיי אדם (סי' ס"ח סע' ט') שמצוות צריכות כונה, אבל אם קורא ק"ש כדרך שאנו קוראים בסדר התפילה, וכן כשאוכל מצה או תוקע ונוטל לולב אע"פ שלא כיון לצאת, יצא, שהרי משום זה עושה כדי לצאת אע"פ שאינו מכוין, עכ"ל. ומסבירו המ"ב: "ורוצה לומר היכא שמוכח לפי הענין שעשיתו כדי לצאת אע"פ שלא כיון בפרוש יצא". והמ"ב פוסק כן להלכה.

וא"כ ה"ה למ"ד מצוות א"צ כונה ולדידו אם כיוון שלא לצאת לא יצא, אם מוכח לפני הענין שעשיתו כדי שלא לצאת לא יצא. שכמו שכשצריך כונה לצאת, כאשר מוכח מהענין שכיוון נחשב שכיוון, גם כשצריך כונה שלא לצאת כשמוכח מהענין שכיוון כך, נחשב שכיוון. וכשקורא עם הקטנים לחנכם מוכח מהענין שאין עשייתו כדי לצאת, וכן בלומד בחומש דברים ותוך כדי גם לומד פרשיות ק"ש, וכן בכל המצוות שעשאו לשום איזה ענין הלא מוכח שעושה לשם הענין ההוא ולא כדי לצאת. ולכאור' פסקי המ"ב סותרים זא"ז וצריך עיון לחלק בין הדברים.

והנה המשנ"ב (קל"ה ס"ק מ"ה) כ' דבעיר שאין שם אלא כהנים ולוויים יקרא כהן אחר כהן בהפסק לוי. וקשה דנמצא שכהן עולה אחר לוי.

והנה בטעם הדבר דאין כהן עולה אחר לוי יש לעיין, דכתב הב"י (קל"ה ס' י') לגבי העלאת הרבה כהנים בהפסק ישראל ביניהם, דאין לחוש לפגם הכהן, משום שאם היה פגום היו מודיעים אותו לחזון מיד ולא היה לו להפסיק בקריאת לוי או ישראל אחריו עי"ש. ואם כן נמצא דפגם ל"ש אלא בכהן אחר כהן שיאמרו שהראשון פגום הוא, וא"כ ה"ז פגם ל"ש דחזוין שהוא לא פגום דהרי עלה הלוי אחריו. ולולא דמסתפינא י"ל דהטעם הוא משום ביוזיא דכהן ודומה הדבר לדינא דאסור להשתמש בכהן "דשימוש עניין ביון הוא" (משנ"ב ס"ק קכ"ח ס"ק קע"ה). וא"כ צ"ב טפי, מדוע בעיר שכולה כהנים ולוויים לא נחשוש לביווי הכהן כשעולה אחר הלוי.

והנה יש לחקור בסידרא דתיקנו חז"ל האם מעלתה דווקא כשמתקיימת כצורת תקנתם דחז"ל (כהן, לוי, ישראל) או"ד דגם כשא"א לקיים את כל הסדר של תקנת חז"ל, כל שיש איזה סדר כפי האנשים הנמצאים באותו מקום, נחשב הדבר כסדר וכעין סידרא דחז"ל, אף שאין שם כהן לוי וישראל. ולכאור' לצד ב' שיש לזה גדר של 'סדר', אפש"ל דבעיר שכולה כהנים ולוויים מעלתה דסידרא חשיבא טפי מביוזיא דכהן, ולכך יקרא כהן אחר כהן בהפסק לוי. אך לכא' יש להוכיח כצד א', דהמשנ"ב כ' (בס"ק מ"ד, מ"ה) לגבי עיר שכולה כהנים ויש לוי אחד דיעלה הלוי הראשון ואח"כ כל הכהנים, "משום דכשאין יכולים להתקיים כסדר שתיקנו חז"ל ע"כ טוב לשנות מפני השלום". ולכאור' מדוע לא נתקן דיעלה כהן ואחריו לוי ואחריו שאר כהנים ותתקיים הסידרא השייכת באותו מקום, ומוכח דסידרא כזאת לא חשיבא כמעלתה כסידרא דחז"ל (ולכך משנים שכבר השלום), וא"כ הדרא קושיא לדכותה מדוע בעיר שיש רק כהנים ולוויים לא חיישין לביווי דכהן.

ואולי אפש"ל דהביווי בכהן אחר לוי הוא לא משום שהלוי לפניו, אלא משום שהכהן לא פותח שום סידרא חדשה, ולכך בכהן שקרא ב' פסוקים לא יעלה שוב אחר הלוי משום שהוא לא יפתח שום סידרא חדשה דהרי הדין שם שישראל עולה אחריו, ונמצא דנתבזה הכהן. אך, בעיר שכולה כהנים ולוויים יעלה כהן אחר לוי דתמיד אותו כהן (אע"פ שהוא אחר לוי) פותח סידרא חדשה כלפי הלוי אחריו ונמצא שלא נתבזה הכהן.

צירוף ע"י ראייה לענין קידוש במקום סעודה

הרב משה שרים

בשו"ע רע"ג ס"א איתא: "ווי"א שכל שרואה מקומו וכו' א"צ לחזור ולקדש". והיינו דס"ל דסגי בראיית המקום למחשביה כחד מקום לגבי דין קידוש במקום סעודה. ועי' ב"י וב"ח שם דליפנין לזה מדין זימון דס"י קצ"ה דקיי"ל בב' חבורות הוראים זא"ז דמצטרפין.

ולכאור' יש להתפלא דהנה עיי"ש בס' קצ"ה דקיי"ל דרק אם ישבו לאכול על דעת להצטרף מהני, ולא סגי רק בראייה גרידא, והכא גבי קידוש לא הוזכר בפוסקים דבעינן דעתו מלבד דין הראייה [ואמנם יש מפרשים דמה דבעינן שם ישבו לאכול הוא מדחין הכללי של היסבו יחד, אבל עי' בב"י שם סוף אות ב וכן במ"ד ד"מ שתנאי זה הוא דוקא בב' בתים שאז באים לצרף מצד רואים. וא"כ ה"ה בקידוש נצריך תנאי זה].

הסתירה בפסקי המשנ"ב בענין מצוות צריכות כוונה

הרב יוסף אביר

המ"ב (ס"ט, ט') הביא מדברי הט"ז (תכ"ט ו') שהמברך ברכת המזון עם הקטנים לחנכם במצוות והוא היה ג"כ חייב בברכת המזון ושכח אז להתכוון לצאת בה גם